

Številka: 007-05/2017/2

Datum: 12.1.2017

Okrožno sodišče v Ljubljani
Predsednik sodišča

Zadeva: Mnenje IP k določbam 17. člena Sodnega reda

Zveza: vaš dopis št. Su 40/2017 z dne 5. 1. 2017

Spoštovani,

Informacijski pooblaščenec (v nadaljevanju IP) je dne 5. 1. 2017 prejel vaš dopis s prošnjo za mnenje v zvezi s tolmačenjem določb novega Sodnega reda (Ur. l. RS, št. 87/16) - predvsem 17. člena, kako ravnati z dovoljevanjem snemanja in fotografiranja, da Okrožno sodišče v Ljubljani (v nadaljevanju: sodišče) ne bo kršilo določb Zakona o varstvu osebnih podatkov (Ur. l. RS, št. 86/04, 113/05, 51/07 in 67/07, v nadaljevanju ZVOP-1).

Kot navajate, sodišče pri fotografiranju in snemanju funkcionarjev in javnih uslužbencev ne vidi zadržkov z vidika ZVOP-1. Se pa pojavi dvom pri fotografiranju in snemanju strank in ostalih udeležencev postopka ter drugih prisotnih. Enaki zadržki so tudi pri snemanju celotnih glavnih obravnav, saj gre lahko za avdio-video snemanja in se bodo posnetki s številnimi varovanimi osebnimi podatki strank in drugih udeležencev postopkov, ki jih podajo na sami glavni obravnavi za potrebe konkretnega postopka, lahko naprej distribuirali neposredno v svetovni splet. Kot navajate, je navedeno v nasprotju s prakso sodišča pri posredovanju dokumentov v skladu z Zakonom o dostopu do informacij javnega značaja (v nadaljevanju ZDIJZ), ko te osebne podatke izločate in dokumente ustrezno anonimizirate, preden jih posredujete prosilcu. Z novo določbo 17. člena Sodnega reda pa lahko, kot opozarjate, tako mediji kot vsak drug posameznik pridobi s tehničnimi sredstvi vse varovane osebne podatke udeležencev glavne obravnave in še njihove fotografije. Določba 17. člena Sodnega reda namreč niti izrecno ne navaja, katere osebe lahko izvajajo fotografiranje in snemanje, kar lahko v praksi pripelje do tega, da vsak, ki kot zainteresirana javnost pride na sodišče, zahteva uveljavljanje te pravice po Sodnem redu.

V nadaljevanju vam na podlagi 48. in 49. člena ZVOP-1 posredujemo mnenje IP z vidika varstva osebnih podatkov, pri čemer že uvodoma poudarjamo, da gre, glede na pristojnosti IP, zgolj za neobvezujoče mnenje. Niti Ministrstvo za pravosodje niti Vrhovno sodišče, ki je podalo soglasje k novemu Sodnemu redu, se o tem predhodno nista posvetovala z IP, zato predlagamo, da se primarno po nasvet in tolmačenje predmetnih določb obrnete na pristojno Ministrstvo za pravosodje ter Vrhovno sodišče.

IP najprej ugotavlja, da je v skladu z 38. členom Ustave RS kakršnokoli zbiranje, obdelovanje, namen uporabe, nadzor in varstvo tajnosti osebnih podatkov dovoljeno le, če tako določa zakon. Iz tega po mnenju IP izhaja, da Sodni red, ki nima narave zakona ne more predstavljati konstitutivnega predpisa, ki bi dovoljeval obdelavo osebnih podatkov izven tiste, ki je opredeljena s področnimi zakoni (torej poleg krovnega ZVOP-1, predvsem Zakonom o sodiščih, Zakonom o pravnem postopku, Zakonom o kazenskem postopku in Zakonom o nepravdnem postopku). Navedeno po mnenju IP pomeni, da se z

ukrepi snemanja, ki jih določa Sodni red ne bi smelo zbirati in obdelovati več osebnih podatkov, kot je sicer dopustno na podlagi področnih zakonov. Zakon o sodiščih pa konkretno določa v 17.b členu, da sodišča zagotavljajo javnost obravnavanja sodnih zadev po določbah tega zakona in drugih predpisov, ki urejajo postopke pred sodišči. Prav tako ne gre zanemariti dejstva, da s snemanjem in fotografiranjem, po naravi stvari lahko nastajajo zbirke osebnih podatkov, katerih nadaljnja obdelava in uporaba je dopustna zgolj v skladu z ZVOP-1. Sama zakonitost snemanja torej po mnenju IP še ne pomeni tudi avtomatične dopustnosti vsakršnega nadaljnjega širjenja tako nastalih posnetkov, če gre za zbirke osebnih podatkov. IP zaradi obširnosti in kompleksnosti vprašanj, ki se v zvezi s tem zastavljajo (predvsem glede na to, da ni govora samo o snemanju s strani medijev, ampak lahko tudi kogarkoli drugega), zgolj izpostavlja, da bo v zvezi z določbami novega Sodnega reda treba iskati tudi odgovore na ta vprašanja, seveda pa se IP na tem mestu ne bo spuščal v iskanje odgovorov nanje.

Sodni red snemanje in fotografiranje ureja v 16. in 17. členu, pri čemer 16. člen opredeljuje širše pogoje za snemanje in fotografiranje sodne stavbe in med drugim predvideva tudi možnost, da predsednik sodišča zaradi varovanja poteka glavne obravnave, varovanja zasebnosti udeležencev postopka in iz drugih opravičenih razlogov, osebam, ki so opremljene z napravami za snemanje in fotografiranje ali prenos podatkov, prepove ali omeji vstop v sodno stavbo. 17. člen pa opredeljuje pogoje za dopustnost snemanja in fotografiranja glavne obravnave v zadevah, kjer javnost ni izključena. Bistven za uporabo in dopustnost določb 17. člena je torej pogoj, da gre za glavne obravnave v zadevah, kjer javnost ni izključena, pri čemer za posamezne vrste postopkov pogoje za izključitev javnosti opredeljujejo postopkovni zakonski predpisi. Tako npr. 294. člen Zakona o pravnem postopku, predvideva postopke za izključitev javnosti glavne obravnave, če to zahtevajo koristi uradne, poslovne ali osebne skrivnosti, koristi javnega reda ali razlogi morale ali če se z ukrepi za vzdrževanje reda, ki so določeni v tem zakonu, ne more zagotoviti neoviran potek obravnave; 305.a člen ZPP predvideva izključitev javnosti na poravnalnem naroku; 407. člen ZPP predvideva izključitev javnosti v zakonskih sporih ter v sporih iz razmerij med starši in otroki. Podobno 295. člen Zakona o kazenskem postopku predvideva, da sme od začetka zasedanja pa do konca glavne obravnave, senat ob vsakem času po uradni dolžnosti ali na predlog strank, vselej pa po njihovem zaslišanju, izključiti javnost vse ali dela glavne obravnave, če je to potrebno za varovanje tajnosti, varstva javnega reda, morale, varstva osebnega ali družinskega življenja obtoženca ali oškodovanca ali koristi mladoletnika, ali če bi po mnenju senata javnost škodovala interesom pravičnosti. Vselej se v skladu s 480. členom ZKP izključi javnosti tudi, kadar se sodi mladoletniku. Določbe glede izključitve javnosti pa vsebujejo med drugim tudi 285.č, 331. in 360. člen ZKP. Zakon o nepravdnih postopkih pa v 38. členu predvideva izključitev javnosti tudi v postopkih za ureditev osebnih stanj in družinskih razmerij. Primarna bo torej (še) vedno skrbna obravnava vprašanja, ali obstajajo razlogi (in dolžnost) izključitve javnosti.

Prvi odstavek 17. člena Sodnega reda določa, da je snemanje in fotografiranje glavne obravnave v zadevah, kjer javnost ni izključena, dovoljeno (vedno) neposredno pred pričetkom javne glavne obravnave in ob ustni razglasitvi odločitve, in sicer s prostora, ki ga za to določi sodnik, ki vodi postopek. IP to določbo razume, kot naložitev še posebne (dodatne) skrbnosti in odgovornosti sodniku, da bo ustrezno poskrbel prvič za dosledno izključitev javnosti vedno, kadar bodo za to obstajali zakonski razlogi, drugič pa tudi odgovornost za ustrezno določitev prostora snemanja, na način, ki je potreben za pravilno obveščanje javnosti in tako da se ne bo posegalo v morebitne pravice tretjih. Sodni red v drugem odstavku 17. člena nadalje predvideva izjemoma možnost snemanja celotne glavne obravnave, kjer javnost ni izključena, o čemer pisno odloči predsednik sodišča in s tem seznanjeni sodnika, ki vodi postopek, najmanj en dan pred pričetkom glavne obravnave. Sodnik, ki vodi postopek, pa (po mnenju IP v vsakem primeru) snemanje dopusti v obsegu, ki je potreben za pravilno obveščanje javnosti in na način, ki najmanj ovira potek postopka. Za potrebe obveščanja javnosti pa

lahko v skladu s četrtem odstavkom 17. člena Sodnega reda sodišče samo snema del ali celoten potek glavne obravnave.

Vse navedeno po mnenju IP nikakor ne pomeni, da je po novem vedno in v celotnem obsegu dovoljeno snemanje vseh glavnih obravnav komurkoli ali avtomatično snemanje celotnega prostora, kjer poteka glavna obravnava (in vseh prisotnih) ali celo hodnika pred takšnim prostorom. Primarno postavljajo navedene določbe po mnenju IP vsekakor v nov kontekst pomen izključitve javnosti ter prinašajo dodatno nalogo in predvsem pomembno odgovornost z zakonom določenim pristojnim osebam (sodnikom), ki bodo morali v praksi navedene določbe prenesti v življenje upoštevajoč ustavno in zakonsko predvideno varstvo zasebnosti in osebnih podatkov posameznikov, ki sodelujejo v sodnem postopku in bi lahko bili zajeti v snemanje. IP se zato sprašuje o daljnosežnosti (in preišljivosti) posledic navedenih novih določb. Navedene določbe Sodnega reda bi namreč zlahka prav zaradi njihove praktične (ne)izvedljivosti na način, ki bi vedno zagotavljal ustavno zahtevano varstvo zasebnosti in osebnih podatkov, v praksi pripeljale celo do večje zaprtosti sojenja pred javnostjo, saj bo to dejansko v praksi edini način za možno varovanje navedenih ustavnih pravic posameznikov v okviru poteka sojenja. Nedvomno bo namreč glede na tehnične možnosti sodnik lahko v marsikaterem 'mejnem' primeru odločanja o tem, ali je izključitev javnosti utemeljena ali ne, **zgolj z izključitvijo javnosti dosegel varovanje npr. osebnih skrivnosti in morale**, saj bo to edini način, da do snemanja in fotografiranja ne bo prišlo. To pomeni, da obstaja velika verjetnost, da bodo sodniki iz previdnosti zapirali za javnost tudi tiste glavne obravnave, ki sicer za javnost doslej sploh niso bile zaprte. Zagotavljanje javnosti delovanja organov je namreč širok pojem in ga različni organi zagotavljajo različno – snemanje in fotografiranje pa ni edini načini (potrebne in ustreznega) zagotavljanja javnosti. IP seveda posebej pripominja, da je potrebno razlikovati med zasebnostjo funkcionarjev (npr. sodnikov) in javnih uslužbencev na eni strani in drugih udeležencev na glavnih obravnava (strank, prič, obiskovalcev ...) na drugi – slednji namreč utemeljeno pričakujejo večjo stopnjo zasebnosti. Sodni postopki so namreč edini način civiliziranega razreševanja tistih sporov, ki se ne morejo rešiti sporazumno in dogovorno in so torej posamezniki »prisiljeni« poslužiti se sodne poti.

IP ni pristojen dajati navodil za postopanje sodnikov v obravnavanih primerih, se pa vsekakor strinja, da bi bilo z vidika enotne prakse sodišč glede na pomen in povsem tehnične vidike in vprašanja, ki jih predmetne nove določbe postavljajo pred sodnike, od nosilcev oziroma predlagateljev Sodnega reda (torej Ministrstva za pravosodje ter Vrhovnega sodišča) pričakovati praktične napotke za ravnanje. Z dikcijo veljavnega Sodnega reda je torej sodnikom naložena velika odgovornost za skrb in pretehtan sprejem vsakokratne odločitve, ki bo upoštevala vse vidike posamezne zadeve in pravice prav vseh vpletenih.

S spoštovanjem,

Mojca Prelesnik, univ.dipl.prav.,
Informacijska pooblaščenka

Pripravila:
Alenka Jerše,
namestnica informacijske pooblaščenke